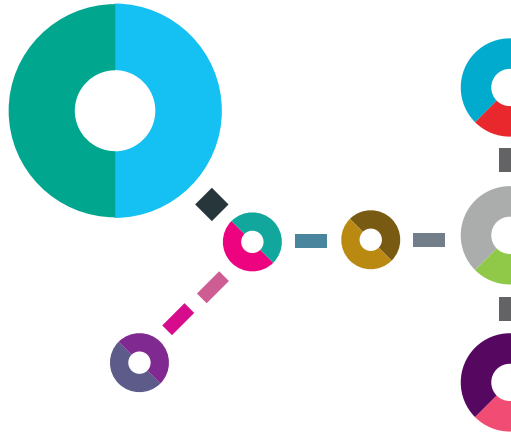

Karta demokratycznego zastosowania monitoringu wizyjnego

Publikacja powstała w wyniku współpracy wszystkich partnerów projektu «Obywatele, miasta i monitoring wizyjny». Opracowanie: European Forum for Urban Security.

Polskojęzyczna wersja Karty powstała z inicjatywy miasta Sosnowiec i Akademii Monitoringu Wizyjnego.

Tłumaczenie na język polski zostało wykonane przez Zespół Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych w Sosnowcu.

Strona internetowa projektu: www.cctvcharter.eu

Grafika: Pete Jeffs

European Forum for Urban Security

10 rue des Montiboeufs, 75020 Paris, France

Tél : + 33 (0) 1 40 64 49 00

Fax : + 33 (0) 1 40 64 49 10

www.efus.eu

Karta demokratycznego zastosowania monitoringu wizyjnego

Realizacja projektu «Obywatele, miasta i monitoring wizyjny» oraz przygotowanie publikacji umożliwiło wsparcie finansowe przyznane przez Komisję Europejską, Dyrektorat Generalny Sprawiedliwości, Wolności i Bezpieczeństwa/Program Prawa Podstawowe i Obywatelstwo.

>>> Preambuła

Systemy monitoringu wizyjnego w miastach europejskich podlegają jakościowym i ilościowym przemianom, które są zależne od różnic w kontekście lokalnym i państwowym jak również od czynników politycznych, gospodarczych, kulturowych i społecznych.

Projekt ten, obejmujący dziesięć miast europejskich i innych ekspertów, ma na celu potwierdzenie punktów zbieżnych istniejących pomimo wspomnianych różnic. Te właśnie punkty zbieżne są fundamentem tej pracy; w oparciu o nie można utworzyć metody i strategie właściwego i efektywnego zastosowania monitoringu wizyjnego.

Pierwszy punkt dotyczy konieczności zapewnienia ochrony życia prywatnego mieszkańców i zagwarantowania podstawowego prawa do wolności. Wymaganie to jest zagwarantowane w Artykule 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, która określa, że:

«Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób.»

Celem Karty jest zagwarantowanie obywatelom, że systemy monitoringu wizyjnego będą wykorzystywane zgodnie z poszanowaniem ich praw i wolności, ponieważ systemy CCTV:

- wpływają na wolność mieszkańców na terenie monitorowanym
- rozwijają się w sposób przekraczający pierwotne założenia ze względu na ciągły i szybki rozwój technologiczny, który charakteryzuje ten rodzaj działalności
- mogą być powodem zaniepokojenia i dyskusji wśród mieszkańców

Aby zaznajomić mieszkańców z oceną i stanowiskiem władz miasta względem monitoringu wizyjnego utworzony został projekt 'Mieszkańcy, Miasto i Monitoring Wizyjny'. Szacunek i zagwarantowanie prawa do prywatności w miejscach publicznych odgrywają tu ogromną rolę.

Drugim punktem zbieżnym jest przełożenie potrzeby zaangażowania mieszkańców na praktykę.

Zasady zawarte w Karde mają na celu zrównoważenie tych dwóch punktów. Autorzy tego dokumentu zaangażowali się w realizację tego celu tworząc szereg zasad. Te konkretne zasady zostały określone wraz z praktycznymi środkami, które należy przedsięwziąć aby osiągnąć zamierzony cel. Dzięki temu Karta będzie czymś więcej niż jedynie teoretycznym stwierdzeniem, a mianowicie dokumentem zapewniającym praktyczne rozwiązania.

Niektóre zalecenia zawarte w tym dokumencie są wyrazem kilku zasad. Zalecenia te zostały podsumowane w ramach czterech 'narzędzi metodologicznych', którymi są:

- Przedsięwzięcie wcześniejszych kontroli w celu obiektywnego określenia miejscowych potrzeb. Kontrole te powinny także umożliwić ocenę wykonalności projektu dotyczącego systemów monitoringu wizyjnego na danym terenie. Najlepiej, gdyby zostały one przeprowadzone przez organ zewnętrzny.
- Okresowe oceny służące jako pomoc w podejmowaniu decyzji i pozwalające na wzmocnienie lub przemieszczenie systemu.
- Szkolenia operatorów, jako że stanowią oni podstawę systemu monitoringu wizyjnego. W dużej mierze to od nich zależy prawidłowe funkcjonowanie systemu. Szkolenie takie powinno obejmować zarówno podstawowe zasady zawarte w Karcie jak i zalecenia praktyczne. Cele zastosowania monitoringu powinny być także elementem szkolenia. Program taki zapewni wyższą jakość funkcjonowania systemu.
- Zapewnienie przez organ kontrolny, posiadający możliwie jak największą niezależność, przestrzegania zasad zawartych w Karcie. Utworzenie takiego lokalnego organu może nastąpić na mocy prawa krajowego lub na skutek inicjatywy lokalnej.

ZAKRES ZASTOSOWANIA >>> KARTY

Karta reguluje kwestie projektowania, wykorzystania i dalszego rozwoju publicznych systemów monitoringu wizyjnego, na przykład prowadzonego przez władze publiczne zarówno krajowe jak i lokalne. Jednakże określone tutaj zasady powinny być stosowane także w przypadku korzystania z prywatnych systemów monitoringu wizyjnego, zwłaszcza, jeśli ich wykorzystanie lub zgromadzone w ten sposób dane mogłyby być udostępnione organom publicznym.

PODSTAWOWE >>> ZASADY

Przedstawiono tutaj siedem podstawowych zasad. Zasady te są komplementarne, dlatego nie powinno się uznawać ich za wzajemnie się wykluczające; są także spójne i trwałe.

I. Zasada legalności

Projektowanie i rozwój systemu monitoringu wizyjnego może następować tylko w zgodzie z obowiązującym prawem i przepisami.

Zgodność z prawem europejskim, krajowym i lokalnym. Systemy monitoringu wizyjnego powinny funkcjonować zgodnie z normami w zakresie ochrony danych osobowych, monitorowania rozmów i form komunikowania się, nielegalnego zakłócania prywatności, ochrony godności osobistej, wizerunku, miejsca zamieszkania i innych miejsc. Należy wziąć pod uwagę także normy dotyczące ochrony pracowników.

ZALECENIA I SPOSOBY DZIAŁANIA

Systemy monitoringu wizyjnego należy opracowywać w zgodzie z:

1) Głównymi europejskimi i międzynarodowymi dokumentami, takimi jak:

- Konwencja Rady Europy o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (CEDH) (1950)
- Konwencja Rady Europy o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych (1981)
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej
- Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w odniesieniu do ochrony osób w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych

2) Krajowymi i lokalnymi postanowieniami dotyczącymi systemów monitoringu wizyjnego i ochrony danych osobowych.

- Należy ocenić czy instalacja systemu monitoringu wizyjnego jest stosowna dla osiągnięcia celów, dla których Konstytucja dopuszcza ograniczenie praw podstawowych.

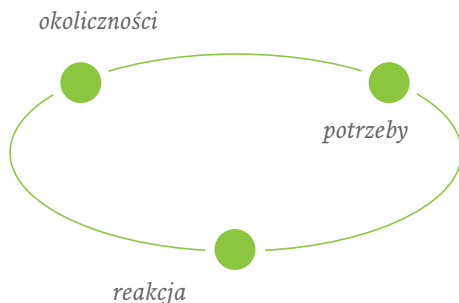
3) Orzecznictwem; należy sięgnąć do wcześniejszych postanowień.

4) W związku z rozwojem technologicznym i w przypadku braku prawnej oceny danej kwestii, uruchomienie systemu monitoringu wizyjnego musi być w zgodzie z zasadami określonymi w niniejszym statucie

II. Zasada niezbędności

Instalacja systemu monitoringu wizyjnego musi być uzasadniona.

Podstawą decyzji o instalacji monitoringu wizyjnego jest ustalenie, że system CCTV jest niezbędny. Niezbędność może być określona jako równowaga między potrzebami i okolicznościami z jednej strony, a adekwatną reakcją z drugiej - w tym wypadku zastosowanie systemu monitoringu wizyjnego. Tylko opierając się na określonych potrzebach i okolicznościach można uznać tę decyzję za właściwą, a działanie za potrzebne. Zasada niezbędności wymaga przedstawienia jasnych i mocnych argumentów, które uzasadnią podejmowane działania. Działanie można określić jako niezbędne, kiedy nie ma innych środków, którymi da się równie efektywnie osiągnąć ten sam cel. Można wyróżnić trzy elementy zasady niezbędności:

Połączenie okoliczności i potrzeb sprawiają, że reakcję uznać można za konieczną

ZALECENIA I SPOSOBY DZIAŁANIA

A- OKOLICZNOŚCI

- Należy zidentyfikować problemy związane z bezpieczeństwem i zapobieganiem przestępczości na określonym obszarze, poprzez przeprowadzenie dokładnego rozpoznania
- Należy ustalić zakres dostępnych lokalnie zasobów i systemów

zdolnych zaradzić wykazanym przez rozpoznanie problemom

B- POTRZEBY

- Należy zidentyfikować potrzeby wykazane przez rozpoznanie oraz analizę lokalnych warunków. Potrzeby powinny być określone jak najprecyzyjniej, jako że stanowią podstawę dla formowania celów projektu.
- Należy rozważyć mniej inwazyjne sposoby zaspokojenia potrzeb

C- REAKCJA

- Należy jasno określić cele systemu, biorąc pod uwagę oczekiwane korzyści i zamierzone efekty, a następnie przełożyć cele na metody działania. Przykładowo, jeśli monitoring wizyjny ma zapobiegać przestępczości należy określić konsekwencje: funkcje, zasoby i koszty potrzebne do realizacji tego zadania.
- Należy ustalić, jakiego rodzaju system jest w stanie autentycznie umożliwić miastu realizację celów. Specyfika systemu musi efektywnie realizować potrzeby.
- System monitoringu wizyjnego można wprowadzić tylko gdy mniej inwazyjne metody okazały się nieskuteczne lub niemożliwe do wprowadzenia (co potwierdza przeprowadzona ewaluacja) albo kiedy skala problemu przekracza możliwości zastosowanych rozwiązań. W każdym wypadku system monitoringu wizyjnego musi stanowić część skoordynowanych działań nakierowanych na eliminację problemu.
- Należy dopuścić opcję wycofania systemu. Miasta powinny mieć możliwość, w oparciu o ewaluację, zdecydowania, że kamery nie są już potrzebne, lub że powinno się zmienić ich umiejscowienie.

III. Zasada proporcjonalności

Projekt, instalacja, obsługa i późniejszy rozwój systemów monitoringu wizyjnego musi odbywać się rozsądnie i stosownie do potrzeb.

Rozmieszczenie elementów systemu monitoringu wizyjnego musi być odpowiednie i proporcjonalne w stosunku do problemu, jakiemu ma zaradzić. Ocena współmierności opiera się na

adekwatnym doborze środków działania wobec podległych im zadań, a zatem wymaga ich zrównoważenia. Dla zachowania równowagi zadbać należy o to, żeby monitoring wizyjny nie stanowił jedynej reakcji na problemy bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości na określonym obszarze.

ZALECENIA I SPOSOBY DZIAŁANIA

Proporcjonalność należy sprawdzać na każdym etapie i w stosunku do każdej z metod pozyskiwania danych, zwłaszcza kiedy trzeba określić następujące elementy:

- liczbę kamer i zakres widoczności, jak również ich parametry techniczne
 - Czynniki sprzętowe i czynniki ludzkie instalacji muszą być ściśle dopasowane do potrzeb. Jest zatem koniecznym stosować technologię, która realizuje określone cele i zadania, bez wykraczania poza nie. Zastosowanie systemu monitoringu wizyjnego powinno zamykać się w konkretnym czasie i miejscu: dotyczyć danego terytorium w danym czasie, dla realizacji określonej potrzeby. Wyznaczenie jakiegokolwiek nowej funkcji tworzy w obrębie projektu nowe okoliczności, tym samym wymagając powtórzenia analizy z początków projektu.
 - Ponieważ system monitoringu wizyjnego przestrzeni publicznej nie może mieć „efektu ubocznego” - nie może obserwować terenów prywatnych, należy zadbać o ich ochronę, przez zastosowanie technologii dynamicznego maskowania. Należy też dostosować do wymogów umiejscowienie i pole widzenia kamer, a także ich rodzaj (stałe lub przenośne).
- Ochrona danych

Nagrania z kamer monitoringu miejskiego zawierają dane osobowe, więc powinny podlegać takiej samej ochronie jak wszystkie inne źródła i nośniki danych osobowych. Oznacza to, że nagrywanie, przechowywanie, ujawnianie oraz pełna likwidacja tych materiałów musi być podporządkowana ścisłym zasadom. Podczas ich ustalania należy upewnić się, że wzięto pod uwagę:

 - Kwestię przechowywania lub nieprzechowywania nagrań i obrazów, a tym samym tworzenie lub nietworzenie danych osobowych

- Kwestię okresu przechowywania danych. Dane powinno się przechowywać tymczasowo, w przedziale ograniczonym ścisłą koniecznością oraz nakreślonym i zdefiniowanym w ustawieniach systemu
 - Kwestię fizycznej i technicznej ochrony danych. Kontrola dostępu do nagrań i transmisji danych. Powinny być wykorzystywane protokoły tworzone w filozofii „privacy by design” (wbudowana kontrola dostępu), co zachęca do względniejszego traktowania ochrony danych osobowych na wczesnych etapach projektowania systemu.
- System monitoringu wizyjnego powinien pozostawać w równowadze i być zintegrowany z publicznymi systemami i strategiami bezpieczeństwa. System CCTV powinien być traktowany jako jeden z elementów szerokiego, globalnego systemu bezpieczeństwa, dlatego należy go wykorzystywać w połączeniu z innymi elementami tego systemu. To pozwoli na pełne wykorzystanie jego możliwości.

IV – Zasada przejrzystości

Władze, które wprowadzają miejski system monitoringu wizyjnego muszą mieć jasną i spójną strategię jego działania.

Pojęcie przejrzystości jest ściśle związane z komunikacją i opiera się na udostępnianiu opinii publicznej informacji. Jako że monitoring wizyjny bywa uznawany za technologię ograniczającą wolność, jego wprowadzeniu towarzyszyć powinna gruntowna akcja informacyjna. Wszystkie informacje o systemie i jego zgodności z aktualnie obowiązującymi przepisami prawnymi podlegają zasadzie przejrzystości.

ZALECENIA I SPOSOBY DZIAŁANIA

- Władze miasta przed instalacją systemu CCTV powinny udzielić mieszkańcom pełnej informacji na temat:
 - Zamiaru instalacji systemu monitoringu wizyjnego;
 - Celów systemu;
 - Kosztów systemu ;
 - Obszarów podlegających nadzorowi. Aby to umożliwić,

konieczne będzie zastosowanie widocznego i rozpoznawalnego systemu znaków i symboli;

- Tożsamości, funkcji i danych kontaktowych osób, z którymi można będzie się skontaktować w celu uzyskania dodatkowych informacji. Dane te powinny znajdować się na znakach umieszczonych w nadzorowanych obszarach;
- Szczególnych środków podejmowanych w celu ochrony zapisu z kamer. Dostęp do danych zebranych przez system monitoringu wizyjnego powinien być chroniony hasłem. Dane te powinny być wykorzystywane wyłącznie do określonych celów przez osoby do tego uprawnione, oraz przechowywane tylko przez niezbędną ilość czasu. Wykorzystanie i udostępnianie nagrań powinno być odnotowane w rejestrze prowadzonym na bieżąco.
- Organów, które mogą korzystać z zapisu z kamer;
- Praw obywateli dotyczących nagrań własnej osoby, a w szczególności
 - Prawa dostępu do nagrań, na których uwieczniony jest obywatel, bez uszczerbku dla praw innych. Prawa tego można odmówić w wyniku postępowania sądowego lub w wypadku powiązania obywatela z działaniami stanowiącymi ryzyko dla bezpieczeństwa narodowego;
 - Prawa potwierdzenia usunięcia nagrań, na których umieszczony jest obywatel, po upływie określonego terminu.

Wspomniane informacje muszą zostać podane w przystępny sposób, przy użyciu jasnego i zrozumiałego języka.

- Podmiot odpowiedzialny za system powinien regularnie informować obywateli o skuteczności miejskiego monitoringu wizyjnego i czy wyznaczone cele są osiągnęte. Informacje powinny być przekazywane w taki sam sposób, jak w przypadku bezpieczeństwa publicznego lub strategii zwalczania przestępczości. Takie podejście pomaga weryfikować cele i na bieżąco oceniać skuteczność systemu za na podstawie wcześniej określonych wskaźników;
- Nie jest zalecane używanie atrap kamer. Taka dezinformacja może zdyskredytować system i poddać w wątpliwość wiarygodność osób nim zarządzających;

VI – Zasada niezależnej kontroli

Aby utrzymać skuteczne działanie systemu monitoringu wizyjnego, należy wprowadzić wskaźniki skuteczności oraz kontrole (audyt).

Prowadzenie kontroli zakłada ustalenie norm i standardów działania systemu CCTV. Zasada niezależnej kontroli gwarantuje stosowanie pozostałych zasad określonych w Karcie. Audyt może przybrać wiele form i być stosowany na różnych etapach rozwoju systemu. Niezależne kontrole mogą być przeprowadzane przez wykwalifikowane osoby, niezależny, wyspecjalizowany podmiot, z udziałem mieszkańców.

ZALECENIA I SPOSOBY DZIAŁANIA

- Ten niezależny organ powinien również postarać się zapewnić, że instalacja i korzystanie z systemu jest zgodne z ustalonymi zasadami i normami;
- Należy dołożyć wszelkich starań, aby zachęcić obywateli do angażowania się w każdy etap rozwoju i funkcjonowania systemu monitoringu wizyjnego.

VII – Zasada udziału obywateli

Należy dołożyć wszelkich starań, aby zachęcić obywateli do angażowania się w każdy etap funkcjonowania systemu monitoringu wizyjnego.

Zasada udziału obywateli wiąże się z umożliwieniem oddania głosu obywatelom poprzez różne formy konsultacji, partycypacji, dyskusji i wspólnego podejmowania decyzji. Każda nowa instalacja lub rozbudowa istniejących już systemów powinna powstawać przy aktywnym udziale mieszkańców. Grupy dyskusyjne lub inne formy udzielania się obywateli powinny być organizowane tam, gdzie to tylko możliwe. Uczestnictwo obywateli zwiększa szansę na sukces.

ZALECENIA I SPOSOBY DZIAŁANIA

- Należy wspierać partycypację obywateli w identyfikacji ich potrzeb w kontekście wcześniejszego audytu, na przykład poprzez badania wiktylizacji;
- Należy wspierać zaangażowanie mieszkańców, które pojawia się pomysł, żeby zainstalować kamerę CCTV, aby rozwiązać określony problem. Może to przybrać formę audiowizualnego wywiadu środowiskowego;
- Należy szukać akceptacji obywateli dla globalnych projektów bezpieczeństwa. Zaleca się organizować otwarte spotkania informacyjne zachęcające obywateli do wsparcia władz lokalnych w sprawach całościowego bezpieczeństwa publicznego i strategii zwalczania przestępczości;
- Należy wspierać zaangażowanie obywateli w zakresie kontroli i oceny systemu za pomocą kwestionariuszy badających poziom zadowolenia z działania systemu;
- Należy wprowadzić oficjalnie działający system, który umożliwi mieszkańcom dokonanie oględzin centrum nadzoru. Wizyty te powinny być niezapowiedziane. Odmowa dostępu musi zostać odpowiednio udokumentowana i wyjaśniona - tj. poufna operacja bezpieczeństwa w toku). Prawa osób trzecich nie powinny zostać naruszone przez te działania;
- Należy wspierać zaangażowanie władz lokalnych do ustanowienia systemu umożliwiającego regularną partycypację obywateli. Stworzenie lokalnej struktury kontroli i nadzoru powinno obejmować aktywne uczestnictwo obywateli w funkcjonowaniu i rozwoju systemu monitoringu wizyjnego.

>>> Przyszłe plany

Miasta, które podpisały tę Kartę, dołożą wszelkich starań w celu zapewnienia jej stosowania i upowszechniania jej zasad w wymiarze lokalnym lub krajowym.

Zobowiązują się do ciągłej wymiany informacji w zakresie rozwoju i ewolucji technologicznej w tej dziedzinie.

Chcą wprowadzenia europejskich oznaczeń i certyfikacji.

Wspierają pomysł stworzenia wspólnego języka systemu monitoringu wizyjnego dla obywateli Europy, co przełoży się na utworzenie europejskiego znaku określającego obszary będące pod nadzorem kamer.

Panel type *Dome*

Panel type *Camera*

Legenda:

A : Pole logo

B : Pole tekstowe "Monitoring wizyjny"

C : Pole tekstowe "Informacje o podmiocie zarządzającym, etycznych i prawnych normach działania systemu"

D : Pole tekstowe "Przestrzeń publiczna "

Polskojęzyczna wersja Karty powstała z inicjatywy miasta Sosnowiec i Akademii Monitoringu Wizyjnego.
Tłumaczenie na język polski zostało wykonane przez Zespół Nauczycielskich Kolegów Języków Obcych w Sosnowcu.

